

Razstava v Medani priča o burnem geopolitičnem in ideološkem prepihu večetničnega primorskega prostora.

FOTO: MATIJA ŠTRUKELJ

Razstava med drugim pripoveduje tudi zgodbo rapalske meje in raznarodovanja Primorcev.

FOTO: MATIJA ŠTRUKELJ

MEDANA • Galerija Alma Medana gosti razstavo o Primorski v 20. stoletju

“Ko oblast hoče poseči v intimo Primorcev, se ti uprejo”

V umetnostni galeriji Alma Medana so minuli konec tedna odprli razstavo Na zahodnem robu - Stoletje Karla Špacapana. Ta skozi pester nabor predmetov, ilustracij Tine Volarič in zemljevidov pripoveduje zgodbo skozi oči običajnih Primork in Primorcev, ki so se v krvavem 20. stoletju znašli pod takšnimi ali drugačnimi političnimi ureditvami ter pristali pod tem ali onem zavojevalcem.

• **MATIJA ŠTRUKELJ**

“Razstava je posvečena Primorkam in Primorcem, zlasti pa našim nonam in nonom ter njihovem doživljanju 20. stoletja,” je povedal avtor, zgodovinar dr. **Marko Klavora**. Razstava skozi različne predmete, ki jih je zbiral skozi leta,

priča o burnem geopolitičnem in ideološkem prepihu tega večetničnega prostora, v katerem so vojne generacije zamenjale štiri različne oblastnike, tisti, ki so doživeli osamosvojitve, pa celo pet.

Obiskovalec se tako iz izbe, posvečene obdobju Avstro-Ogrske, skozi hodnik prve svetov-

ne vojne sprehodi do prostora pod stopnicami, ki pripoveduje zgodbo rapalske meje in fašističnega raznarodovanja Primork in Primorcev. O tem govorita tudi dva posebna predmeta: beli konjiček najmlajšega obsojenca prvega tržaškega procesa in pisatelja **Cirila Kosmača** ter prav posebna lesena ploščica, ki jo je med obnovo hiše v Bovcu po potresu leta 1980 našel **Simon Kravanja**: “Moj ded Marij Kravanja je leta 1933 med dozidavo hiše deščico na skrivaj vgradil pod okno, vendar zanjo ni nikomur povedal, zato je bila najdba toliko večje presenečenje,” je povedal.

Okupacija z z-jem

Deščica vsebuje pomenljiv napis ‘Zgrajeno leta 1933. 15 let po okupaciji Italijanov govorimo še slovensko.’ Zanimiv je zlasti zapis besede *okupacija* s črko z, ki nakazuje na močan vpliv poitalijančevalne politike, ki je prežemala tudi izobraževalni sistem.

Po stopnicah se nato sprehodimo v zgornje nadstropje, kjer je italijansko oblast po kapitu-

dr. Marko Klavora
avtor razstave

“Razstava je posvečena Primorkam in Primorcem, zlasti pa našim nonam in nonom ter njihovem doživljanju 20. stoletja.

laciji zamenjala nemška okupacija, ki je nemalo število Primork in Primorcev deportirala v koncentracijska taborišča bodisi v Avstrijo, Nemčijo ali na Poljsko. Zadnja soba predstavlja obdobje izhoda iz šestletne morije fašizma in druge svetovne vojne ter prehod v Titovo Jugoslavijo, ki je ta prostor zaznamoval predvsem z ustanovitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja (STO) in gradnjo druge polovice zdajšnje Evropske prestolnice kulture.

Razstava tako skozi zgoščen nabor predmetov vsakdanjega

FOTO: MATIJA ŠTRUKELJ

Zanimiv zapis besede *okupacija* s črko z, ki nakazuje na močan vpliv poitalijančevalne politike, ki je prežemala tudi izobraževalni sistem.

življenja pripoveduje zgodbo ne vojskovodij in politikov, temveč preprostega človeka, ki je danes spadal pod eno, jutri pa znova pod drugo oblast, kar je Klavora povzel z izposojeno lika Karla Špacapana iz istoimenske ponarodele **Iztoka Mlakarja**: “Lik najbolje opiše glavne zgodovinske (pre)izkušnje naših nonov ter odnos primorskega človeka do njegove zgodovine. Seveda

je Karlo Špacapan idealiziran lik, a prav skozi njegov odnos do svojega vina, ki ga deli le z uporniki, odraža primorski duh: ko oblast hoče poseči v intimo Primorcev, se ti uprejo,” pojasni. •

dr. Marko Klavora
avtor razstave

“Seveda je Karlo Špacapan idealiziran lik, a prav skozi njegov odnos do svojega vina, ki ga deli le z uporniki, odraža primorski duh: ko oblast hoče poseči v intimo Primorcev, se ti uprejo.”

Projekt Primorskih novic
“Plasti ustvarjanja”
nastaja s sofinanciranjem
Ministrstva za kulturo